

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งมีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี เป็นวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว สนใจและอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ มากมายนักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั่วไป เชื่อว่า "เป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิต" การเรียนรู้เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อชีวิตในอนาคตของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เพราะสติปัญญาได้รับการหล่อหลอมไปแล้ว 75% จึงจำเป็นที่ผู้ใหญ่จะต้องมีความเข้าใจเด็ก รู้ขั้นตอนในการพัฒนาเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างดีเหมาะสมกับวัย ไม่เกิดการขัดแย้งและคับข้องใจ

พัฒนาการวัยเด็ก ถือว่าเป็นช่วงพัฒนาการที่สำคัญที่สุดที่จะสร้างบุคลิกภาพต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เด็กจะเป็นคนอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดูในวัยเด็กเป็นสำคัญและจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก

นักจิตวิทยาหลายท่าน มักจะให้ทัศนะว่า เด็กคือผ้าขาวถ้าแต่มีหมึกสีแดง ก็จะเป็นผ้าสีแดง ถ้าแต่มีหมึกสีดำก็จะเป็นผ้าสีดำ นั้นหมายความว่าเด็กนั้นบริสุทธิ์มาแต่แรกเกิด เกิดขึ้นมาพร้อมกับความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ต้องการอากาศสำหรับหายใจ ต้องการอาหาร น้ำ อุดหนุนที่เหมาะสม ตลอดจนการเคลื่อนไหว เพื่อให้เกิดภาวะสมดุลในร่างกาย ส่วนความต้องการอื่น ๆ นั้นเป็นผลมาจากการหล่อหลอมทางสังคมทั้งสิ้นและสังคมที่มีความสำคัญต่อเด็กก็คือครอบครัว แต่ผู้ใหญ่ส่วนมากมักคิดว่าเด็กก็คือเด็กยังไม่รู้จักคิด การเลี้ยงเด็กก็เลี้ยง ไปวันหนึ่ง ๆ ให้ได้กินได้นอนเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เพราะการเลี้ยงดูเด็กไม่ได้หมายถึงการให้ดื่มหมกอาหาร มีเสื้อผ้าไปโรงเรียนเท่านั้น แต่หมายถึงการช่วยพัฒนาสติปัญญาฝึกฝนอบรมมารยาท จิตใจของเด็กด้วย ทำให้เด็กรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีความอบอุ่นใจ มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยอยู่เสมอ

การรับรู้ของเด็กก่อนวัยเรียน

การรับรู้ของเด็กจะเป็นไปในลักษณะที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามวัยที่เติบโตขึ้นเป็นลำดับ การรับรู้หมายความว่าถึงขอบเขตที่เด็กได้นำเอาสิ่งที่เขาเห็น ได้ยิน สัมผัส และความรู้สึกที่ได้รับ จากภายนอกบางส่วนเข้ามาจัดกลุ่ม แปลงความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้น ส่วนใหญ่เรามักจะทราบถึงการรับรู้ของเด็ก จากการแสดงออกด้วยคำพูดของเด็กเอง หรือจากความประพฤติในชีวิตประจำวัน

การรับรู้ที่สำคัญอย่างหนึ่งในวัยนี้ก็คือ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ซึ่งจะทวีความสำคัญยิ่งขึ้น ทุกขณะ เนื่องจากขณะนี้เด็กมีความสนใจเกี่ยวกับตัวเองเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบางส่วนของร่างกายอาจจะได้รับความสนใจมากกว่าส่วนอื่น เด็กวัยนี้จะเริ่มตั้งคำถามเช่นว่ามีแขนขา เอาไว้ทำอะไรและเริ่มรับรู้ว่าเขาเองนั้นเป็นอิสระไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม เช่นร่างกายของเขาจะไม่ขึ้นอยู่กับเก้าอี้ที่นั่ง ยืนรู้มากขึ้นก็ยิ่งสงสัยมากขึ้น จึงเป็นระยะแห่งการตั้งปัญหา เช่นอยากรู้ว่าฉันเป็นใคร มาจากไหน และเกิดได้อย่างไร (นวลศิริ เปาวโรหิตย์, จันทมาศ ชื่นบุญ และ อรทัย (ศรีหงษ์) ชื่นบุญ, 2515)

พัฒนาการทางความคิด

กระบวนการพัฒนาทางด้านความคิดของเด็กนั้น นับว่าเป็นส่วนความเจริญเติบโตที่สำคัญยิ่ง เพราะมันเกี่ยวไปถึงการที่เด็กจะมีชีวิตอยู่ และปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมได้เช่นไร ความสัมพันธ์ระหว่างเขาเอง และโลกที่เขาอาศัยอยู่มีอยู่อย่างใดบ้าง จะสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าความคิดของเขาได้พัฒนาไปขึ้นใดบ้าง เพียเจท์ (Piaget, 1929) นักจิตวิทยาคนสำคัญของสวิสได้ทดลองและสรุปผลถึงขั้นพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กอย่างน่าสนใจ เขามีความเห็นว่ ความคิดหรือสติปัญญานั้น หมายถึงการที่บุคคลสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับความต้องการของสิ่งแวดล้อม สามารถจัดตัดแปลงความคิด และการแสดงออกของตนเองอย่างน่าพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง คือ การรับประสบการณ์ใหม่ (Assimilation) และการปรับประสบการณ์เดิมให้เหมาะสม (Accommodation)

การรับประสบการณ์ใหม่ (Assimilation) มีความหมายถึงการที่เด็กนำเอาสิ่งที่ตนรับรู้ใหม่ ๆ เข้าไปผสมกลมกลืนกับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว การรับรู้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมองเห็นสิ่งใหม่ในแง่ของสิ่งเก่า ๆ และคิดว่ามันคงจะมีอะไรคล้ายกับสิ่งเก่าที่เขารู้มาก่อนนั่นเอง ตัวอย่างเช่น ถ้าเด็กแลเห็นเบ็ดกำลังว่ายน้ำ เด็กอาจจะเข้าใจว่าเป็นปลา เนื่องจากความเข้าใจของเด็กนั้นทุกสิ่ง

ที่ว่ายน้ำได้จัดเป็นปลาทั้งสิ้น ดังนั้น จึงเข้าใจว่าต้องเป็นปลาแน่นอนและไม่สามารถเข้าใจว่าแท้จริง เบ็ดนั้นมิใช่ และมีรูปลักษณ์ที่แตกต่างไปจากปลาโดยสิ้นเชิง และสิ่งนี้เองที่เราเรียกว่าการรับ คือ เด็กรับเอาความรู้ใหม่ ๆ เข้าไปผสมกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่

การปรับประสบการณ์เดิมให้เหมาะสม (Accommodation) เป็นการนำเอาความรู้ใหม่ ที่ได้ไปปรับปรุงแต่งแบบความคิดหรือเป็นการปรับปรุงให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งต้องปรุงแต่ง ทั้งในด้านความคิด และการกระทำของเด็กด้วย หากเด็กอายุ 4 ขวบมีความเข้าใจว่า ผู้ชายจะต้องนุ่งกางเกง และผู้หญิงนุ่งกระโปรง และเด็กคนนี้เผลอไปแลเห็นเด็กคนหนึ่งมีผมยาวนุ่งกางเกง แต่กำลังเล่นตุ๊กตาเด็กผู้นี้จะต้องปรุงแต่งความคิดใหม่ โดยรับรู้ใหม่ว่าเด็กที่กำลังเล่นตุ๊กตานั้นเป็นผู้หญิงถึงแม้จะนุ่งกางเกงก็ตาม กล่าวได้ว่า ขบวนการรับและการปรับนี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนา ด้านความคิดของเด็ก

นอกจากนี้ เพียเจท์ (Piaget) ยังได้เสนอว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวัยที่มีพัฒนาการสมบูรณ์ คือ อายุ 15 ปี นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชั้น คือ

1. ชั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory - motor Stage) เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นแรก เกิดขึ้นในวัยทารก (0-2 ปี) เป็นการกระทำอันเนื่องมาจากปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex action) และจากนั้นอวัยวะต่าง ๆ จะเริ่มทำงานประสานกับอวัยวะหลาย ๆ ส่วน เช่น มือ เท้า ปาก อันทำให้เกิดพฤติกรรมที่ซ้ำ ๆ กันขึ้น ลักษณะของการกระทำเช่นนี้ เพียเจท์ เชื่อว่าเป็นการปรับขยายโครงสร้าง ทำให้สกีม (Schema) หรือโครงสร้างทางความคิดพัฒนาขึ้น เด็กจะสามารถนำโครงสร้างที่เกิดขึ้นมาสัมพันธ์กันได้ โดยสังเกตจากพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก เช่น การที่เด็กอ้าปากเมื่อเห็นขวดนม

2. ชั้นการคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre-operational Stage) เป็นพัฒนาการในช่วงอายุ 2-7 ปี กิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กกระทำจะเริ่มมากขึ้น มีการคิดและรู้จักการใช้สัญลักษณ์ กล่าวคือ เด็กเริ่มพัฒนาความสามารถในการรู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทน (Representation) ในระยะนี้เด็กสามารถสร้างสกีมทางสมองแบบง่าย ๆ แม้จะไม่ได้เห็นวัตถุหรือเหตุการณ์ที่สกีมนั้น ๆ สัมพันธ์อยู่ด้วย จัดเป็นการคิดแบบพื้นฐาน

3. **ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (Concrete Operational Stage)** ช่วงอายุ 7-11 ปี
 ความคิดของเด็กในขั้นนี้แตกต่างจากขั้นก่อน เนื่องจากการคิด การรับรู้ และการยึดตนเองเป็น
 ศูนย์กลางน้อยลง เด็กเริ่มเข้าใจในการคิดย้อนกลับ (Reversibility) เริ่มมีการคิดโดยไม่ยึด
 ตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Non-Egocentric) ในขั้นนี้สมองของเด็กมีปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งทำให้เด็ก
 เริ่มมีการใช้เหตุผลในแบบตรรกศาสตร์ขั้นต้น ๆ ซึ่งจะทำให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ต้องเป็นปัญหา
 ที่มองเห็นหรือจับต้องได้

4. **ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage)** อายุ 12-15 ปี
 เป็นขั้นที่โครงสร้างทางสติปัญญาพัฒนาอย่างสมบูรณ์ เด็กวัยนี้จะคิดได้แบบผู้ใหญ่ มีความสามารถ
 คิดหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถตั้งสมมุติฐานได้ สามารถโต้แย้งความคิดเห็นได้
 อย่างกว้างขวางมีการวางแผนเพื่อการแก้ปัญหาได้

พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กก่อนวัยเรียน ช่วงอายุ 2-6 ปี อยู่ในขั้นที่ 2 คือขั้น
ความคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre-operational Thought) ซึ่งเป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูด
 เข้าใจเครื่องหมาย และท่าทางที่สื่อความหมาย เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังคง
 อาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลและยกเหตุผลขึ้นมาอ้างอิงได้ เด็กวัยนี้
 จะมีความรู้สึกอยากรู้อยากเห็นเกิดขึ้นตลอดเวลา เป็นระยะการเรียนรู้ ความคิดและความรู้สึก
 ที่มีจะแสดงออกมาอย่างชัดเจนในรูปของคำพูดและการกระทำ อย่างไรก็ตามการตัดสินใจทุกสิ่ง
 จากคำพูดของเด็กจะต้องทำด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากภาษาที่เด็กใช้นั้น แม้จะ
 มีพัฒนาการที่สมบูรณ์มากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังนับว่าอยู่ในวงจำกัดมาก ความคิดและการรับรู้จึง
 อาจผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้ เด็กจะมีความนึกฝันที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงในสายตา
 ของพ่อแม่ แต่สำหรับเขาเองแล้วมันเป็นสิ่งที่จริงจังและแจ่มแจ้งในโลกของเขาเอง โดยที่
 ผู้ใหญ่ไม่มีโอกาสรู้ เด็กจะยืนยันความคิดอ่านของตนเองอย่างไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าจะมีอะไรมา
 แสดงให้เห็นเป็นหลักฐานว่าเป็นตรงกันข้าม ทั้งนี้เพราะในระยะพัฒนาการขั้นนี้เด็กยังยึดเอา
 ตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) อยู่มาก จึงไม่สามารถใช้ความคิดที่เป็นเหตุผลและ
 ที่เที่ยงตรงได้ กล่าวคือ เป็นระยะ คาบเกี่ยวระหว่างโลกของความฝันและความเป็นจริง

พัฒนาการทางสังคม

สุชา จันทน์เอม (2527) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม (Psychological
 Development) ของ อีริกสัน (Erikson) ว่า ทฤษฎีนี้ครอบคลุมระยะพัฒนาการตั้งแต่แรกเกิดจน
 สิ้นอายุของมนุษย์ อีริกสันได้แบ่งระยะพัฒนาการออกเป็น 8 ระยะด้วยกันคือ

1. ระยะเชื่อใจไว้วางใจกับความระแวงไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Mistrust) อายุตั้งแต่แรกเกิด - 1 ปี วัยนี้เด็กต้องอาศัยผู้อื่น โดยเฉพาะแม่เป็นผู้เอาใจใส่ดูแลให้นม อุ้มชู แต่งตัว และสอนให้เด็กพบกับสิ่งเร้าใหม่ ๆ พ่อแม่จะกอดรัด สัมผัส พูดยุ้ย เล่นด้วยตลอดเวลา ถ้าเด็กได้รับความรัก ความอบอุ่น ความพอใจ เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าตนสามารถอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข เกิดความเชื่อใจ ไว้ใจต่อโลก ทำให้กล้ากระตือรือร้นที่จะเรียนสิ่งใหม่ และรู้จักไว้ใจคนอื่น

2. ระยะที่มีความอิสระกับความสงสัยไม่แน่ใจ (Autonomy VS. Doubt) อายุ 1-3 ปี เด็กเริ่มช่วยตัวเองได้บ้าง เช่น การกินอาหาร การเดิน การพูด และทำอะไรได้ตามอิสระ เป็นระยะที่เด็กพยายามใช้คำพูดของตนเองและพยายามสำรวจโลกรอบ ๆ ตัว ถ้าพ่อแม่ให้กรรมสิทธิ์สนับสนุนกระตุ้นให้เด็กรู้จักช่วยตนเอง จะทำให้เด็กมีความสามารถไม่ต้องพึ่งผู้ใหญ่ และมีอิสระ

3. ระยะมีความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative VS. Guilt) อายุระหว่าง 4-5 ปี วัยนี้เด็กจะชอบเล่นและเด็กจะเริ่มเรียนรู้อุปนิสัยทางสังคม เช่น เด็กจะมีพัฒนาการทางความคิดริเริ่มจากการเล่น เด็กจะผูกพันกับพ่อแม่บ้าง แต่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เพื่อนที่โรงเรียนหรือญาติพี่น้องเพิ่มขึ้น ถ้ากิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กทำได้ได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ จะทำให้เด็กสบายใจ มีความคิดริเริ่ม

4. ระยะมีความขยันหมั่นเพียรกับความรู้สึกมีปมด้วย (Industry VS. Inferiority) อายุระหว่าง 6-11 ปี ในระยะนี้ เด็กมีทักษะทางร่างกายและสังคมมากขึ้น สามารถมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ เด็กเริ่มมีการแข่งขันกันทำงาน ถ้าหากพ่อแม่ ครูอาจารย์ได้กระตุ้น ส่งเสริมและสนับสนุนอย่างถูกต้อง เด็กก็จะกระตือรือร้นในการทำงานให้สำเร็จ แต่ถ้าพ่อแม่หรือครูอาจารย์คอยขัดขวาง เด็กก็อาจไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน และเกิดความรู้สึกมีปมด้วย

5. ระยะการมีเอกลักษณ์ของตนเองกับความไม่เข้าใจตนเอง (Identity VS. Role Confusion) อายุระหว่าง 12-20 ปี เป็นระยะเวลาที่เด็กเริ่มสนใจเรื่องเพศ รู้จักตัวเองว่าตนเป็นใคร มีความสามารถหรือความถนัดทางใด รู้ว่าตัวเองมีความเชื่ออย่างไร ต้องการอะไร อันจะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตวัยรุ่น แต่ถ้าเด็กมีความรู้สึกไม่เข้าใจตนเองจะเกิดการสับสน พบกับความขัดแย้ง และประสบความสำเร็จในการทำงาน

6. ระยะเวลาใกล้ชิดสนิทสนมกับความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง (Intimacy VS. Isolation) อายุระหว่าง 21-25 ปี เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ใช้ชีวิตแบบผู้ใหญ่ มีความสนใจเพศตรงข้ามเพื่อหาคู่ครอง เริ่มทำงานเพื่อประกอบอาชีพ มีความรักความผูกพัน ถ้าหากว่าแต่ละคนได้พัฒนาขั้นการรู้จักตนเองดีพอ เขาก็จะพัฒนาความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี แต่ถ้าเขาล้มเหลว ก็จะแยกตัวเองออกจากสังคม

7. ระยะเวลาให้กำเนิดและเลี้ยงดูบุตรกับการใฝ่ใจอยู่กับตนเอง (Generativity VS. Self absorption) อายุตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป เป็นวัยผู้ใหญ่และวัยกลางคน เป็นระยะที่แต่ละบุคคลมีครอบครัวมีบุตร และจะต้องเลี้ยงดูบุตรด้วยความรักความเอาใจใส่อย่างแท้จริง ต้องสามารถรู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง เป็นระยะที่บุคคลตั้งใจทำงานเพื่อให้สิ่งต่าง ๆ ดีขึ้น แต่ถ้าไม่ได้รับความสำเร็จจะหันเหความสนใจจากผู้อื่นมาสนใจตัวเองและใฝ่หาความสุขเฉพาะตน

8. ระยะเวลามั่นคงทางจิตใจกับความสิ้นหวัง (Integrity VS. Despair) ระยะนี้ คือระยะเข้าสู่วัยชรา อายุประมาณ 50 ปีขึ้นไป เป็นวัยการยอมรับความจริงของชีวิต บุคคลจะระลึกถึงความทรงจำในอดีต ถ้าหากในอดีตที่ผ่านมาเขามีความสุข ความสบาย ประสบความสำเร็จในสิ่งต่าง ๆ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจเพื่อนร่วมโลกและตัวเอง แต่ถ้ามีความทรงจำเกี่ยวกับความผิดหวังอยู่ตลอดเวลา เขาก็จะไม่สามารถพัฒนาชีวิตในวัยชราให้มีความสุขได้ จะมีความรู้สึกสิ้นหวังในชีวิต

เด็กก่อนวัยเรียนนั้น จัดอยู่ในระยะที่ 3 คือ ระยะมีความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Intiative VS. Guilt) จะเห็นว่าเด็กวัยนี้มีความสามารถทางกาย สติปัญญา ภาษา และความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น เด็กเริ่มเข้าสังคมกับผู้อื่น ทำให้เขาต้องการรู้ว่าคนอื่นทำอะไรบ้าง และตัวเองสามารถทำอะไรได้บ้าง เด็กจึงแสดงความอยากรู้อยากเห็นออกมาด้วยการสำรวจและซักถาม เด็กจะมีคำถามมากมาย และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ หรือคำพูดใหม่ ๆ โดยเลียนแบบจากคนรอบตัว เช่น พ่อ แม่ ถ้าเด็กได้รับความรัก ความเข้าใจจากทั้ง พ่อและแม่ เขาย่อมจะมีความมั่นใจในตนเอง กล้าซักถาม มีความคิดริเริ่ม ซึ่งจะเป็นการเปิดประตูไปสู่การเรียนรู้อย่างกว้างขวางขึ้น ดังที่ วีริยูธ วิเชียรโชติ (2521) ได้กล่าวว่า คำถามเป็นกุญแจดอกสำคัญสำหรับไขประตูแห่งความเร้นลับทางธรรมชาติ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาและค้นพบความจริง เช่นเดียวกับที่ เกรน ไดมัน (อ้างอิงในจันทิกา ลิมปิเจริญ, 2524) ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อความสำเร็จของมนุษย์ (The Institute For The Achievement of Human Potential) ในฟิลาเดลเฟีย สหรัฐอเมริกาได้ให้ความเห็นว่า "เด็กในช่วง 6 ปีแรก มีอัจฉริยะทางภาษามาก" นอกจากนี้ บรีส์เบน (Brisbane, 1971) ยังได้พบอีกว่า "เด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 3-6 ปี จะมีพัฒนาการทางภาษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว"

พัฒนาการในการพูด

เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาจากผู้ใกล้ชิด ดังที่ไฮน์สโตก (Hainstock, 1971) ได้กล่าวไว้ว่า ครูภาษาคนแรกของเด็กคือแม่ ซึ่งจะเป็นผู้ให้ชื่อและความหมายของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะเป็นพื้นฐานในการอ่านและเขียนของเด็กในระยะต่อมา เด็กเล็ก ๆ นอกจากจะเรียนรู้โลกรอบตัวด้วยคำพูดต่าง ๆ ของแม่แล้ว ยังเรียนรู้ด้วยการสัมผัสกับแม่ ดังที่ลี (Lee, 1977) กล่าวว่า ด้วยเสียงและสายตาดูดจนการยิ้มของแม่ที่ให้กับลูก เด็กจะได้เรียนรู้โลกรอบตัวด้วยวิธีการสำรวจ (exploration) อันจะทำให้เกิดทักษะต่าง ๆ ขึ้นในตัวเด็ก และทันทีที่เด็กเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูดกับตน เด็กจะเริ่มใช้ภาษาเป็นเครื่องมือขยายประสบการณ์ของตนจากบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กนั่นเอง ซึ่งจะมีพัฒนาการเป็นลำดับขั้นที่พอสรุปได้จากข้อเขียนของศรียาประภัสสร นิยมธรรม (2519) ดังนี้

1. ขั้นปฏิบัติการสะท้อน (Reflexive Vocalization) เกิดขึ้นกับทารก ในระยะแรกเกิดจนถึงประมาณ 1 เดือนครึ่ง เสียงที่เด็กเปล่งออกมาในระยะนี้ไม่มีความหมายแน่นอน แต่เสียงร้องไห้ ประกอบกับท่าทางการเคลื่อนไหว จะบ่งบอกถึงสภาวะทางร่างกายที่เด็กกำลังเผชิญอยู่ เช่น ความหิว ความหนาว ความเจ็บปวด ฯลฯ

นอกจากเสียงร้องไห้แล้ว ในระยะต่อมาเด็กจะทำเสียงที่บ่งบอกถึงความพอใจด้วย เช่น เสียงหัวเราะเอิ๊กอ๊าก ทั้งเสียงที่เกิดจากสภาพความพอใจและไม่พอใจ ล้วนแต่เป็นการเริ่มภาษาพูด เสียงเหล่านี้ไม่ใช่ภาษาเพราะไม่มีระบบหรือสัญลักษณ์ หากเกิดโดยบังเอิญจากการเคลื่อนไหวของอวัยวะที่ทำให้เกิดเสียง ซึ่งพบว่าเป็นเสียงสระมากกว่าพยัญชนะ ระยะนี้เด็กเริ่มหันไปหาเสียงพูดที่เด็กเริ่มได้ยิน

2. เสียงอ้อแอ้ (Babbling Stage) เกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุได้ 3-4 เดือน โดยอวัยวะในการฟังเสียงและเปล่งเสียงได้แก่ หู ปาก ลิ้น เริ่มพัฒนามากขึ้น ระยะนี้เด็กจะได้ยินทั้งเสียงของผู้อื่น และเสียงของตนเอง เด็กจะค้นพบวิธีการเคลื่อนไหวนิ้วมือ นิ้วเท้า พร้อมกับที่พบว่าตัวเองเป็นผู้ทำเสียงที่ตนได้ยิน เด็กจะสนุกกับการเล่นเสียงของตัวเอง ซึ่งสังเกตได้จากการที่เด็กยิ้มหรือหัวเราะในขณะที่เล่นเสียง เด็กจะเลือกออกเสียงที่ตัวเองมีความสุข และจะออกเสียงนั้นซ้ำ ๆ กันเพื่อความพอใจ การเปล่งเสียงในระยะนี้มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางการพูด โดยก่อให้เกิดทักษะในการออกเสียงขึ้น เพราะเด็กจะลองทำเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยิน

3. **ขั้นเลียนเสียง (Lalling Stage)** เริ่มเมื่อเด็กอายุได้ 6 เดือน ซึ่งเป็นระยะที่ประสาทรับฟังเสียง และประสาทตาพัฒนาขึ้นจนสามารถจับเสียงที่ผู้อื่นพูดได้ พร้อม ๆ กันนี้ ประสาทตาจะสังเกตเห็นเคลื่อนไหวของริมฝีปากของผู้ที่พูดด้วย เด็กจึงจะสามารถเลียนเสียงของผู้อื่น และเลียนเสียงของตัวเองได้

4. **ขั้นเลียนเสียงผู้อื่น (Echolalia)** เริ่มเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 9 เดือน เด็กจะลดการเลียนเสียงตนเอง แต่จะเลียนเสียงผู้อื่นมากขึ้น และถูกต้องยิ่งขึ้น เพราะระยะนี้เด็กเริ่มจะให้ความสนใจต่อคำที่เด็กคุ้นเคยเป็นบางคำ และเริ่มสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่อยู่ภายในบ้านมากขึ้น

5. **ขั้นการพูดเป็นคำ (True Speech)** เริ่มเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 1 ขวบ คำแรกของเด็กมักจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญ เช่น การเปล่งเสียงคำว่า มามา หรือ ปาปา พ่อแม่และผู้ใกล้ชิด เด็กมักจะเป็นผู้ให้ความหมายแก่เสียงที่เด็กเปล่งออกมา การสนองตอบจากผู้ใหญ่ รวมทั้งการให้รางวัล การทำโทษ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในด้านการพูด

เป็นที่สังเกตได้ว่า คำในระยะที่เด็กพูดออกมาจะเป็นคำ 2 พยางค์ที่ซ้ำกัน เช่น บาย-บาย ปา-ปา มา-มา เป็นต้น ในระยะนี้เด็กสามารถฟังคำสั่งง่าย ๆ หรือคำห้ามได้ ดังที่ เพ็ญจันทร์ สุนทรจารย์ (2525) ได้สรุปไว้ว่า พัฒนาการทางการพูดของเด็กนั้น จะเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นพร้อม ๆ กับพัฒนาการทางร่างกาย การรับรู้และสังคม การที่จะพูดให้คนอื่นเข้าใจได้นั้นเด็กจะเริ่มจากการฟังผู้อื่นพูด แล้วจึงเลียนเสียงที่ได้ยิน จนกระทั่งสามารถพูดเป็นพยางค์หรือคำโดด ๆ พร้อม ๆ กับที่ความเข้าใจของเด็กในด้านคำศัพท์ต่าง ๆ และประโยคพัฒนาขึ้น เด็กจะนำคำเหล่านั้นมาเรียงกันเป็นวลี และประโยคในระยะแรก เด็กจะสร้างประโยคง่าย ๆ ขึ้นก่อนแล้วจึงเพิ่มความซับซ้อนขึ้น โดยมีคำขยายเข้ามาใช้ในประโยคมากขึ้น ประโยคถูกต้องตามรูปไวยากรณ์ และเด็กสามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ

พัฒนาการทางภาษาของเด็กอายุ 4-6 ปี

ภาษาพูดเริ่มมีมูลฐานมาตั้งแต่วัยทารก ทักษะการใช้ภาษาพูดในวัยเด็กตอนต้นเป็นรากฐานของภาษาพูดในวัยต่อไป ในตอนนี้ความสามารถที่จะเข้าใจคำพูดของผู้อื่นพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กจับเค้าความของคำพูดได้จากท่าทางและหน้าของผู้พูดในขณะที่พูด ก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน เขาควรรู้ศัพท์มากพอที่จะเข้าใจข้อชี้แจงของผู้ที่ไม่คุ้นเคยและเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านให้เขาฟังได้ โฆษณาและละครจากวิทยุหรือโทรทัศน์ช่วยให้เด็กรู้และเข้าใจศัพท์ต่าง ๆ ได้มากและดีขึ้น

ในวัยนี้เด็กรู้จักศัพท์เพิ่มขึ้นรวดเร็ว ได้รับการสอนให้รู้จักคำต่าง ๆ และความหมายของคำ ทำให้เขาชอบซักถาม รู้จักใช้คำกริยา สรรพนาม กริยาวิเศษณ์และอื่น ๆ บ่อยขึ้น ความแตกฉานในศัพท์ต่าง ๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับโอกาสและการจูงใจให้เรียนด้วย นอกจากศัพท์ที่ใช้ทั่ว ๆ ไปแล้ว เด็กยังเรียนรู้คำเฉพาะอีกหลายคำ เป็นต้นว่า ขอบใจ ขอโทษ รู้ศัพท์ที่บอกสีต่าง ๆ และบอกจำนวน รู้คำของเหรียญสลึงและสิบบาท รู้จักคำที่บอกเวลา และฤดู เช่น เข้า บ่าย กลางคืน หน้าฝน หน้าหนาว เด็กหลายคนในวัยนี้จดจำคำตลาดและคำสวดจากผู้ใกล้ชิดได้ แต่ไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริง (ตำราพัฒนาการเด็ก, 2518)

จันทรวรรณ เทวรักษ์ (2527) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กก่อนวัยเรียน ไว้ว่า เด็กวัยนี้สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีเลียนแบบ (Imitation) ซึ่งจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับที่เด็กหัดพูดคือ อายุประมาณ 1 ขวบขึ้นไป เด็กจะเลียนเสียงผู้ใหญ่จากการสังเกตดูกริยาอาการต่าง ๆ ของผู้ใหญ่และฟังเสียงที่ผู้ใหญ่พูดไปในขณะเดียวกัน เช่น อาการกวักมือและพูดว่า "มานี่" หรือทำมือโบกไปมาและพูดว่า "ไม่เอา" นอกจากนี้ก็เลียนเสียงคำกริยาแสดงการกระทำง่าย ๆ เช่น กิน เดิน ลุก นั่ง นอน ไป มา เดิน รำ เป็นต้น ในการเรียนรู้ประโยคก็เช่นกัน เด็กพูดว่า "อ้อบกินข้าว (ข้าว)", "อ้อบอาบน้ำแล้ว" คำว่า "แล้ว" เด็กยังไม่เข้าใจความหมาย แต่เป็นการเลียนเสียงตามผู้ใหญ่ เช่นเดียวกับที่ผู้ใหญ่พูดกับเด็กว่า "อ้อบหวัดให้ยายนิด (หน่อย) ชี" เขาตอบว่า "อ้อบไม่หวัดให้ยายนิดชี" เด็กยังคงพูดเลียนเสียงตามผู้ใหญ่ไปเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ยังไม่เข้าใจความหมาย แต่คำว่า "อย่า" หรือ "ไม่" เด็กเข้าใจความหมายปฏิเสธจากกริยาอาการของแม่ประกอบ เช่น พูดว่าอย่าปั่นบันไดเดี๋ยวตกลงมา หรือไม่กินพริก การเลียนแบบผู้ใหญ่ทางภาษาพูดนี้จะทวีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดระยะที่เป็นวัยแห่งพัฒนาการทางภาษา

ภาษาพูดของเด็กก่อนวัยเรียน ตลอดจนถึงอายุประมาณ 8 ขวบ จะใช้คำจำกัดมาก เพราะกำลังเป็นระยะที่การเรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ ยังไม่กว้างขวางพอที่จะเลือกสรรคำให้เหมาะสมกับความหมายที่ตนจะพูด เช่น เด็กชายเต้ เมื่ออายุประมาณ 3 ขวบ ต้องการจะให้แม่แกะที่อพที่ตนเองพยายามอยู่นานก็เอาออกไม่ได้ จึงถือที่อพไปหาคุณแม่แล้วพูดว่า "แม่ ๆ พาเด้อออกหน่อย" เด็กหญิงต้อม เมื่ออายุประมาณ 3 1/2 ขวบ เห็นลูกทุเรียนก็พูดว่า "ไอไฮ ทุเรียนมีเข็มเยะจั้ง"

นอกจากนี้เด็กทั่ว ๆ ไปในวัยนี้มักใช้คำสับสน เด็กจะถนัดใช้คำคุ้นเคยและเมื่อพบคำใหม่ก็จะพูดติดอยู่กับคำเดิม เช่น เรียกนกกระจอกเทศว่ามะเขือเทศ เต้าฮวยและเจาก๊วยเรียกว่าเต้าบ๊วย เพราะเด็กรู้จักคำว่าบ๊วย คำว่านอนกั้งไค้งและนอนหงายก็ยังใช้สับสนกัน ผู้ใหญ่เองก็ยังใช้ไม่ถูกต้องนัก เช่นรถคว่ำ ความจริงควรเป็นรถหงายท้อง แต่เราก็มักนิยมเรียกรถคว่ำจนเคยชิน เด็กก็อาจจำไปใช้สับสนดังกล่าว

มีข้อนำสังเกตอีกอย่างหนึ่งในการใช้ภาษาของเด็ก คือ เด็กในวัย 3-4 ขวบขึ้นไปจนถึง 6 ขวบนี้ มักใช้ภาษาที่มีคำเกี่ยวกับตนเองเป็นหลัก หรือเอาตนเองเป็นใหญ่เสมอ (Ego-centrism) ไม่ว่าจะรู้หรือเห็นอะไรทั้งสิ้น เช่น ต่อม (ฉัน) มีลูกแมวด้วย ลูกแมวของต่อม (ฉัน) น่ารักมาก ลูกแมวเยอะเยอะเป็นของต่อม (ฉัน) ทั้งหมดเลย เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะสิ่งแวดล้อมของเด็กยังจำกัดอยู่ในวงแคบ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เด็กพบเห็นรอบตัวจึงเป็นของเขาหมด ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ สัตว์เลี้ยง ต้นไม้ ดอกไม้ตลอดจนของเล่นต่าง ๆ สวนสัตว์ โรงเรียน ฯลฯ โดยเฉพาะโรงเรียน เป็นสถานที่ที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้คำใหม่ในสถานการณ์ใหม่เพิ่มมากขึ้น เมื่อได้เข้ามาอยู่ในโรงเรียน เด็กได้มีโอกาสเข้าสังคมกับเพื่อน ๆ วัยเดียวกัน สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ประสบการณ์ใหม่เหล่านี้จะเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาทางภาษาได้รวดเร็วขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ได้พัฒนาทางสังคม อารมณ์ จิตใจสติปัญญาและร่างกายไปด้วย

เพ็ญจันทร์ สุนทรอาจารย์ (2525) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยนี้ จะมีความสามารถสื่อสารได้ดีแล้ว เด็กจึงใช้คำพูดเป็นเครื่องมือขยายประสบการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเขา และแสดงออกในลักษณะช่างพูด ช่างซักถาม เรื่องที่เด็กพูดมักจะเป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับครอบครัว กิจกรรมประจำวัน เครื่องแต่งกาย สิ่งที่ชอบไม่ชอบ เมื่อเด็กโตขึ้นจึงพูดถึงโรงเรียน ครู การเล่นครอบครัว ญาติ พี่น้อง สัตว์เลี้ยง การท่องเที่ยว พักผ่อน ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ภาษาได้รวดเร็วและมีพัฒนาการทางภาษาได้ถูกต้องเหมาะสม ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เริ่มตั้งแต่ในบ้านนอกบ้าน บริเวณใกล้เคียงโรงเรียน สถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยเฉพาะจากวิทยุและโทรทัศน์ ภาษาเกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้อย่างใกล้ชิด เพราะการเรียนรู้ต้องใช้ภาษาที่จะกระทำให้เกิดการเข้าใจภาษา จึงเป็นสื่อหรือเครื่องมือในการเรียนรู้ ซึ่งจะมาจากความสามารถด้านสติปัญญาโดยตรง เพราะภาษาเป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นพัฒนาการในด้านสมองของเด็ก ภาษาเกิดที่สมอง ซึ่งเกี่ยวกับการเรียนรู้ การกำหนดรู้และการจดจำ มีสัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นเครื่องกำหนด ตามความคิดของ เพียเจท์ (Piaget) ถ้าเด็กเริ่มรับรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ จากการแสดงการกระทำของพ่อแม่และผู้แวดล้อม สามารถเข้าใจและปฏิบัติตามหรือตอบสนองได้ ก็แสดงว่าความสามารถด้านสติปัญญาเกิดขึ้นแล้ว

การใช้คำถามของเด็ก

เฮอร์ลอค และเฟร์เกอร์ (Hurlock, 1950 : Foegre, 1958) ได้กล่าวถึงการ
ใช้ภาษาของเด็กก่อนวัยเรียนว่า ในระยะนี้เด็กจะเริ่มเรียงคำให้เป็นรูปประโยคต่าง ๆ แล้วตั้ง
คำถามเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเขา เรียกว่าวัยช่างซักถาม
(Questioning Age) ซึ่งเริ่มประมาณอายุ 3 ปี และสูงสุดเมื่ออายุ 6 ปี การถามมีบทบาท
สำคัญอย่างยิ่ง แต่ขึ้นอยู่กับคำตอบที่เด็กได้รับด้วยว่าทำให้เขาพอใจเพียงใด ศรียา-ประภัสสร
นิมธธรรม (2519) ได้กล่าวว่า จำนวนคำถาม มักจะขึ้นกับจำนวนคำตอบที่เด็กได้รับด้วย
ดังนั้นสภาพครอบครัวและสติปัญญาจึงมีอิทธิพลต่อการตั้งคำถามของเด็ก

เปียเจท์ (Piaget, 1926) ได้จำแนกคำถามของเด็กไว้เป็น 2 ประเภทคือ คำถาม
ที่ไม่ต้องการคำตอบ เพราะมีคำตอบอยู่แล้วและคำถามที่ต้องใช้เหตุผลประกอบการถาม โดยเด็ก
มีความรู้ในเรื่องที่จะถามอยู่บ้างแล้ว จัดเป็นคำถามในระดับสูง เปียเจท์ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า เด็กยิ่ง
รู้มากยิ่งถามมาก ส่วนเด็กที่ไม่รู้อะไรเลยก็ไม่ทราบว่าจะถามอะไร

ลินด์ฟอร์ส (Lindfors, 1980) อ้างว่าได้มีการวิเคราะห์คำถามจำนวน 159 ข้อของ
เด็กในระดับอนุบาล พบว่าร้อยละ 45 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับสังคมโดยทั่วไป เช่น "เธอชอบ
น้ำหวานไหม" ร้อยละ 33 เป็นคำถามที่แสดงความอยากรู้อยากเห็น เช่น "น้องมาจากไหน"
ร้อยละ 22 เป็นคำถามเกี่ยวกับขบวนการต่าง ๆ เช่น "หนูเขียนชื่อไว้ตรงนี้ใช่ไหม"

ศรียา-ประภัสสร นิมธธรรม (2519) ได้เขียนไว้ว่า "เด็ก ๆ มักชอบถามว่า
"ทำไม?" อยู่เสมอนับตั้งแต่อายุประมาณ 3-7 ปี แต่การถามว่า "ทำไม?" ในระยะแรก
เป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานที่และชื่อต่าง ๆ เป็นส่วนมาก ระยะหลังมักเกี่ยวกับเหตุผลและเวลา

การใช้คำถาม "ทำไม?" ของเด็กเล็ก ๆ บางกรณีก็เป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ
เช่น เด็กถามแม่ว่า "นั่นอะไร" แม่ตอบว่า "แมว" เด็กก็ถามต่อไปว่า "ทำไมคะแม่?" การ
ถามเช่นนี้เด็กไม่ได้ต้องการคำอธิบายว่าทำไมจึงเรียกสิ่งนั้นว่า แมว ถ้าแม่อธิบายให้ฟังเด็กจะ
หันไปสนใจอย่างอื่นก่อนที่แม่จะอธิบายจบ

ในบางครั้งการใช้คำถาม "ทำไม?" ของเด็ก ก็เป็นการแสดงการสังเกตหรือรู้สึกสงสัย แต่ไม่ได้มีความหมายลึกซึ้ง ไปถึงการแสวงหาคำอธิบายถึงสาเหตุ เช่น เด็กชายอายุ 3 ขวบ ถามว่า "ทำไมไก่จึงมีหาง?" คำถามเช่นนี้ถ้าอธิบายกันตามหลักเกณฑ์ที่ต้องตอบในประเด็นของ "เพื่อ" และ "เพราะว่า" ซึ่งเข้าใจยากขึ้น เด็กมักอยากให้มีคนได้ยินคำถามของตัว ถ้าไม่มีใครสนใจก็จะพูดซ้ำ ๆ อยู่นั่นเอง

การถามในบางครั้งมิได้เป็นการแสดงความอยากรู้เท่านั้น หากเป็นการแสดงออก ซึ่งความผิดหวังที่ไม่ได้อะไรตั้งใจ เช่น "ทำไมหนูไปกับพ่อไม่ได้?" หรือ "ทำไมแม่ไม่ซื้อของเล่นให้หนู?" ฯลฯ

เพียเจต์ได้แบ่งประเภทของการถาม "ทำไม" ของเด็กออกเป็น 3 แบบคือ

1. เพื่ออธิบายสาเหตุ เช่น "ทำไมฝนจึงตก" "ทำไมจึงมืด"
2. ความสนใจ เช่น "ทำไมพ่อไม่ลุกขึ้น" "ทำไมพี่จะกลับบ้าน"
3. ความถูกต้องยุติธรรม เช่น "ทำไมมือหนูเล็ก" "ทำไมพี่หนูมีมือใหญ่"
"ทำไมพ่อสูงกว่าแม่" "ทำไมผมพ่อยาว" ฯลฯ

สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 7-8 ปีนั้น เพียเจต์พบว่าคำถาม "ทำไม" ทั้งสามประเภทนี้ไม่แตกต่างกันนัก เพราะคำถามส่วนมากยังคงมีลักษณะของการเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น

นอกจากนี้ เพียเจต์ (Piaget) ได้สังเกตเห็นว่า เด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบใช้คำถาม "อย่างไร" น้อยมาก คำถามอื่น ๆ อาจแบ่งออกเป็นประเภทดังนี้

1. ต้องการให้อธิบายสาเหตุ เช่น อะไรทำให้ฝนตก รถเล่นได้อย่างไร
2. เกี่ยวกับความจริงหรือประวัติ เช่น ในทะเลมีปลาไหม วันเกิดของหนูจะถึงพรุ่งนี้หรือเปล่า
3. เกี่ยวกับการกระทำและความตั้งใจของมนุษย์ เช่น แม่รักใคร่มากที่สุด หนูกินส้มได้ไหม พ่อจะพาหนูไปเที่ยวที่ไหน
4. เกี่ยวกับกฎและการใช้ เช่น สับวกห่าเป็นเท่าไร ใ้ภาษาอังกฤษว่าอย่างไร
5. เกี่ยวกับการแยกประเภทและประเมินค่า เช่น ราชบุรีเป็นอะไร นั่นอะไร อย่างนี้ถูกไหม ใส่รองเท้าอย่างนี้ผิดข้างไหม

คำถามทั้งหลายนี้ ทำให้เราทราบความคิดของเด็ก เพียเจท์และคณะ ได้สังเกตเรื่องคำถามของเด็กและสรุปไว้ว่า เมื่อเด็กรู้จักถาม "ทำไม" นั้น เด็กเริ่มรู้จักว่าอะไรผิดอะไรถูก อะไรคืออะไรไม่ดียังแล้ว (ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม, 2519)

สรุปได้ว่า เด็กตั้งแต่ 3 ขวบขึ้นไป ช่างซักถาม เนื่องจากความสงสัยใคร่รู้ ยิ่งเด็กอายุมากขึ้นการถามคำถาม จะมีความหมายขึ้น และเอาจริงเอาจังขึ้น บ่งถึงว่าเขาต้องการรู้เรื่องราว และความเป็นไปรอบตัว มักจะมีรูปคำถามว่า ทำไม เป็นอย่างไร หมายความว่าอย่างไรนี้สำหรับทำอะไร ใครทำ ฯลฯ

ประเภทของคำถาม

1. ถามนำ (Leading) เป็นคำถามที่ก่อให้เกิดคำตอบที่ผู้ถามต้องการให้ตอบ คำถามแบบนี้ผู้ถามมักจะมีคำตอบแล้ว ลักษณะของคำถามเป็นประโยคบอกเล่า แล้วมีคำต่อท้ายประโยคว่า "ใช่ไหม", "ถูกหรือไม่" ตัวอย่างเช่น "หนูกินข้าวอิ่มแล้วใช่ไหม", "หนูชอบเพลงนี้ใช่ไหม"
2. ถามให้เลือก (Alternation) เป็นคำถามที่มีคำตอบให้เลือกอย่างน้อย 2 คำตอบ แล้วให้ผู้ตอบเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียว ตัวอย่างเช่น "หนูอยากจะไปเที่ยวเขาดินหรือซาฟารีเวิลด์", "หนูจะกินข้าวหรือก๋วยเตี๋ยว"
3. ถามหาข้อเท็จจริง (Factual) เป็นคำถามที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล สิ่งต่าง ๆ สถานที่ เวลา หรือเป็นคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดที่ต้องการคำตอบตามความเป็นจริง โดยใช้คำถามว่า "ใคร", "ทำอะไร", "ที่ไหน", "เมื่อไร", "เท่าไร", "เข้าใจไหม", "จริงหรือไม่" ตัวอย่างเช่น "หนูชื่ออะไร", "บ้านเธออยู่ที่ไหน", "เสื้อตัวนี้ราคาเท่าไร"
4. ถามให้อธิบาย (Explanatory) เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบอย่างละเอียดลออตามขั้นตอน ตัวอย่างเช่น "การเพาะถั่วงอกต้องทำอะไรบ้าง", "หนูเล่าวิธีล้างขามให้ฟังหน่อยได้ไหม"
5. ถามเพื่อประนีประนอม (Co-Ordinating) เป็นคำถามให้เลือกแต่มีเงื่อนไขที่ทำให้ประโยคนี้แก่ผู้ตอบตัวอย่างเช่น "ถ้าลูกหยุดร้องให้แม่จะพาไปเที่ยวเอาไหม", "ลูกช่วยพอร์คน้ำต้นไม้เสียก่อนแล้วแม่จะให้เล่นกับเพื่อนดีไหม"

6. ถามหาเหตุผล (Justify) เป็นคำถามที่มีคำว่า "ทำไม" หรือ "เพราะเหตุใด" ขึ้นต้นประโยค แล้วให้ผู้ตอบใช้ความรู้หรือเหตุผลส่วนตัวตอบ ตัวอย่างเช่น "ทำไมคนเราต้องอาบน้ำทุกวัน", "ทำไมแมลงวันจึงชอบตอมอาหาร"

7. ถามหาสมมุติฐาน (Hypothesis) เป็นคำถามที่มีคำว่า "ทำไม" หรือ "เพราะเหตุใด" เช่นเดียวกับคำถามหาเหตุผล แต่ต่างกันที่คำถามหาสมมุติฐานจะต้องตอบ โดยอาศัยความรู้และหลักวิชามาอ้างอิง ตัวอย่างเช่น "ทำไมการตอนต้นไม้และตอนสัตว์จึงมีความหมายตรงกันข้าม"

เด็กในวัยนี้ใช้คำถามเพียง 4 ประเภทคือ ถามหาข้อเท็จจริง ถามให้อธิบาย ถามเพื่อประนีประนอม และถามหาเหตุผล สำหรับในชีวิตประจำวันของเด็กนั้น มักจะใช้คำถามแบบประนีประนอมเพื่อเป็นข้อต่อรอง จึงไม่น่ามากล่าวถึง (สัมภาษณ์ อ่ำไพ สุจริตกุล, 2535)

การตอบคำถามของเด็ก

เมื่อพ้นวัยทารกอายุย่างเข้าปีที่ 3 เด็กได้เรียนรู้ภาษามากพอที่จะสื่อสารกับผู้อื่นได้ ความเข้าใจภาษาเป็นปัจจัยสำคัญมากในการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเด็กสามารถใช้ภาษาในการโต้ถามเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เช่น ถามว่านี่อะไร นั่นอะไร พ่อทำอะไร แม่ไปไหน ทำไมพ่อต้องไปทำงาน ทำไมฝนจึงตก ฯลฯ เด็กที่ช่างสังเกตและสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวมาก ก็มีความอยากรู้มาก และวิธีการได้ความรู้ที่ง่ายและเร็วที่สุดวิธีหนึ่งก็คือการถามผู้ที่รู้แล้ว ซึ่งได้แก่ พ่อแม่และผู้ใกล้ชิดอยู่เสมอ ซึ่งรวมทั้งครูและเพื่อน ๆ ของเด็กเองด้วย

เนื่องจากการถามคำถามของเด็กเป็นเครื่องมือในการไต่หาความรู้ การตอบสนองของผู้ใหญ่ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก ผู้ใหญ่ที่ไม่สนใจคำถามของเด็กย่อมทำให้พฤติกรรมการถามของเด็กขาดแรงเสริมทางสังคมและจะค่อย ๆ หดหายไปกลายเป็นเด็กนิ่งเฉย ไม่อยากซัก ไม่อยากถามไปในที่สุด ผู้ใหญ่ที่แสดงความรำคาญ หรือบางกรณีถึงกับลงโทษเด็ก เนื่องจากการถามของเด็กก็จะเกิดผลเสียหายต่อการเรียนรู้ของเด็กมากยิ่งขึ้นไปอีก และที่เสียหายต่อการเรียนรู้มากเช่นกันคือการให้คำตอบที่ผิดแก่เด็ก เช่น ถ้าร้องไห้เสียงดังตุ๊กแกจะมากินตับ หรือแขกโปกหามีแคร่จะมาจับไป ฯลฯ (ชัยพร วิชชาวุธ, 2526)

จากการศึกษาเบื้องต้น มีผู้กล่าวถึงการถามของเด็กและการตอบคำถามของเด็กดังนี้

สุชา จันทน์เอม (2527) กล่าวว่า เมื่อเด็กอายุประมาณ 5-6 ปี จะตั้งคำถามมากที่สุด จนผู้ใหญ่ตอบไม่ทัน ผู้ใหญ่ที่ไม่เข้าใจก็หาว่าเด็กยังไม่เข้าใจเรื่องบ้าง ไม่ใช่เรื่องของเด็กบ้าง ความจริงการซักถามเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความฉลาดของเด็กเป็นอย่างดี ผู้ใหญ่จึงควรหาคำตอบที่ดี และเหมาะกับวัยของเด็ก ตอบเด็กโดยไม่คิดว่าเป็นสิ่งที่น่ารำคาญแต่อย่างใด

สมาคมครู-ผู้ปกครองแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ได้พิมพ์เอกสารเผยแพร่เมื่อเดือน พฤศจิกายน 2530 (อุดรพงษ์ทับทิม, ผู้แปล, 2531) มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า ธรรมชาติของเด็กมีความอยากรู้อยากเห็นไปในทุกสิ่ง ผู้เป็นผู้ปกครองควรสนองความต้องการด้านนี้ของเด็กอย่างกระตือรือร้น ควรอธิบายให้เด็กเข้าใจโดยละเอียดเท่าที่จะทำได้ ผู้ปกครองควรเข้าใจว่าการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างเป็นธรรมชาติ เหมาะสมกับช่วงวัย และพัฒนาการทางด้านสติปัญญา รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงของโลกปัจจุบัน เป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญอย่างจริงจัง

ศรี เรือน แก้วกังวาล (2530) กล่าวว่า เด็กเริ่มช่างซักเมื่ออายุ 2-3 ขวบ ถ้าผู้ปกครองคอยตอบคำถามของเด็กอย่างเอาใจใส่ เหมาะกับวัยและสติปัญญาของเขา ก็จะช่วยให้การใช้เหตุผลของเด็กพัฒนาได้เร็ว และยังช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเด็กเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย

ราศรี ธรรมนิม (2530) กล่าวว่า เด็กก่อนวัยเรียนเป็นระยะที่มีความคิดริเริ่มช่างซักถามช่างจำ ผู้ใหญ่ต้องพยายามตอบคำถามให้เด็ก ๆ ทุกคำถาม เพราะถ้าไม่มีผู้ตอบข้อสงสัยหรือไม่ได้รับคำตอบที่ถูกต้องแล้วเด็กจะอยากรู้อยากเห็นน้อยลง เป็นผลให้ความอยากรู้อยากจำลดลง และค้อยกว่าเด็กอื่นในวัยเดียวกัน (ตำราพัฒนาการเด็ก, 2518)

ปียรัตน์ วิภาสุรเมณฑล (2530) กล่าวว่า เด็กจะถามคำถามอย่างไม่มีสิ้นสุด ดังนั้น ผู้ใหญ่จึงควรระมัดระวังที่จะตอบให้เด็กเข้าใจอย่างเหมาะสมกับวัย และตอบเด็กโดยไม่คิดว่าเป็นสิ่งที่น่ารำคาญ ข้ำซากแต่อย่างใด

อารี รังสินนท์ (2532) กล่าวว่า บิดามารดาควรตอบคำถามของเด็กอย่างมีเหตุผล และทำที่ที่มีชีวิตชีวา คือเมื่อเด็กซักถาม พ่อแม่ก็ควรแสดงความกระตือรือร้น เต็มใจ และยินดีที่จะตอบคำถามของลูกทุกครั้ง เพื่อสนองความต้องการของลูกอย่างหนึ่ง และเป็นหลักธรรมา เมื่อเด็กรู้มาก เด็กก็มีความรู้เรื่องที่จะซักถามมากยิ่งขึ้น ก็เป็นการปลูกฝังลักษณะการช่างซักถามแก่เด็กด้วย

ปานตา ใช้เทียมวงศ์ (2532) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง "เด็กเอ๋ยเด็กน้อย" ที่ลงในหนังสือแค่ครุ่นด้วยรัก ว่าการตอบคำถามของเด็กนั้น พ่อแม่ต้องมีความจริงใจ ตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมา อย่าบอกระไรเด็กผิด ๆ เพราะเมื่อเขาออกไปจากบ้าน เขาอาจจะไปค้นพบว่าสิ่งที่เขารู้มาไม่ใช่ความจริงทั้งสิ้น แล้วอะไรจะเกิดขึ้น เขาก็จะสับสน ขาดความมั่นใจแล้ว ก็อาจจะคิดเลียดต่อไปว่า ถ้าอย่างนั้นอะไร ๆ ทั้งหลายที่เขาเคยรู้มา มันก็อาจจะไม่ใช่ความจริง เช่นเดียวกัน ยิ่งกว่านั้นเขาก็จะคลายความเชื่อถือ หมัดศรัทธาในตัวคนที่บอกเขาผิด ๆ ไป ด้วย ถ้าเขาอยากรู้อะไร พ่อแม่ควรจะอธิบายตรง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยของเขา เข้าใจง่าย ๆ เขาควรจะได้ค่อย ๆ รับรู้ความเป็นจริงของชีวิตทีละน้อย เมื่อเขาออกไปจากบ้าน เขาจะได้โต้ตอบกับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหน้า และไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองค้อยกว่าผู้อื่น

เทือก กุสุมา ณ อยุธยา (2509) กล่าวว่า คำตอบของผู้ปกครอง มีส่วนได้เสียอย่างยิ่งกับปัจจุบันและอนาคตของเด็ก มีข้อที่ผู้ปกครองควรปฏิบัติต่อคำถามของเด็กที่สำคัญ ๆ ทำนองนี้

- 1) ควรจะนึกอยู่เสมอว่า ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ต้องสนองความต้องการของเด็กในด้านคำถาม คำตอบที่เด็กถามแสดงว่าส่องกำลังทำงานเพื่อความเจริญงอกงามของเด็กเอง
- 2) ควรมีทัศนคติที่ดีต่อคำถามของเด็ก อย่าแสดงความไม่พอใจเมื่อถูกถาม
- 3) คำตอบควรจะพิจารณาให้เหมาะสม ใช้ภาษาง่าย ๆ พอสมควรกับวัยผู้ฟัง ตอบให้เพียงพอแก่ความต้องการ ไม่มากเกินไปน้อยเกินไป
- 4) เวลาตอบ ไม่ควรอธิบายมากเกินไป เหลืออะไรไว้ให้เกิดคิดเอาเองบ้าง ยิ่งคิดได้เองมากเท่าไร ยิ่งดีเท่านั้นเพราะสมองได้ทำงาน

สวางค์ มะลิกุล (2532) ได้กล่าวว่า คำอธิบายและวิธีที่ผู้ปกครองอธิบายให้เด็กฟังนั้นจะมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตของเด็กในภายภาคหน้า เพราะการตอบคำถามไม่เพียงแต่จะทำให้เด็กหายสงสัยหรือหายกลัวเท่านั้น สิ่งที่สำคัญกว่านั้นก็คือ การหล่อหลอมจิตใจ ความคิด และความรู้สึกของเด็กโดยมีผู้ใหญ่เป็นแม่พิมพ์ และได้ให้หลักในการตอบคำถามจากลูกสรุปได้ดังนี้

1. ต้องตอบคำถามเด็กอย่างง่าย ๆ แต่ด้วยความจริงใจ ค่อย ๆ อธิบาย หากเป็นเรื่องที่ยุ่งยากสับสน ถ้าหากลูกอยากรู้ก็จะถามต่อ แต่ถ้าลูกยังไม่ถามอย่าอธิบายต่อไป

2. ถ้าเด็กถามเกี่ยวกับร่างกาย สิ่งที่เด็กต้องการก็คือ คำตอบที่อบอุ่นและเป็นธรรมชาติ ดังนั้นผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องใช้ศัพท์เทคนิคอย่างถูกต้อง เพียงแต่ตอบเท่าที่ลูกถาม จงสนองตอบความอยากรู้อยากเห็นของเด็กโดยการตอบคำถามของเด็กทั้งหมด แต่ต้องให้เด็กเป็นผู้ถามก่อน หากเด็กไม่ถามหรือหยุดถามเพราะรู้สึกว่าคุณผู้ปกครองไม่เห็นด้วย หรือกระอักกระอ่วนใจในการตอบ เด็กก็จะไปแสวงหาคำตอบจากที่อื่น

3. คำถามเกี่ยวกับบุคคล และเรื่องของเพศ ผู้ตอบควรจะเป็นแม่ และจะต้องเล่าอธิบายด้วยความอบอุ่นที่สุด เวลาตอบต้องพยายามแปลข้อเท็จจริงด้วยภาษาที่ง่ายที่สุด ตอบธรรมดา ๆ โดยไม่ต้องพูดถึงรายละเอียดเพราะจะทำให้เด็กสับสน

4. คำถามเกี่ยวกับการตาย ก็ควรตอบอย่างธรรมดา ๆ และอย่างเที่ยงตรง โดยการให้ทั้งความซื่อสัตย์และความรัก ซึ่งจะช่วยให้เด็กยอมรับว่าการตายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของชีวิต

5. หากเป็นคำถามเกี่ยวกับการเจ็บป่วย อย่าแนะนำเด็กผิด ๆ เกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการรักษา ควรทำให้ลูกเข้าใจว่าการเจ็บไข้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์

6. ถ้าเป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ลูก เพื่อให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องในอนาคต

7. ถ้าเด็กถามเกี่ยวกับศาสนา ผู้ปกครองควรจะซื่อสัตย์ที่จะตอบคำถามทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับศาสนาแก่ลูก เพราะความสามารถในการตอบสนองความสงสัยจะช่วยทำให้เด็กสามารถสร้างความเชื่อของตนเองขึ้นได้

จากรายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 1 ด้านการพัฒนาเด็ก (2533) ได้กล่าวถึงความต้องการเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ ของเด็ก 3-6 ปี ว่า

23. เด็กต้องการเรียนรู้ภาษาพูดจากพ่อแม่และผู้เลี้ยงดู ทั้งด้านการรับรู้ ความหมายของคำพูด การเปล่งเสียงพูดและการแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึกของตน ต้องการการจูงใจให้ใช้ภาษาพูดเป็นประโยคได้ อธิบายความต้องการของตนเองหรือเหตุการณ์อันเป็นประโยคได้ (เช่น ความรู้สึก ชื่อ ฯลฯ) ฟังแล้วเข้าใจ บอกหรือเล่าเรื่อง ชักถาม และแสดงความคิดเห็น

26. เด็กต้องการพูดคุย ซักถาม ในสิ่งที่ตนพบเห็น ต้องการคำอธิบายในเรื่องผิดปกติ และฟังเรื่องราวต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ มีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการพูดคุย ซักถาม พร้อม คำอธิบายและการเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวกับประสบการณ์ โดยเฉพาะสิ่งแวดลอมรอบตัวใหม่ ๆ และ ในเรื่องผิดปกติอย่างง่าย ๆ และต้องการคำตอบ (โดยที่ในวัยนี้มักมีความนึกฝันที่ยังคลาดเคลื่อน จากความเป็นจริง อันเนื่องจากขาดประสบการณ์)

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า การซักถามเป็นการแสดงให้เห็นถึงความฉลาดของเด็ก เป็นอย่างยิ่ง และเป็นเครื่องมือไฝ่หาความรู้ของเด็ก การตอบคำถามของเด็กจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก การตอบคำถามที่สมควรตอบให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ควรอธิบายให้เด็กเข้าใจโดยละเอียด ที่จะทำให้ โดยใช้ภาษาง่าย ๆ แต่ไม่ควรอธิบายมากเกินไปควรเหลืออะไรไว้ให้เด็กคิดเอาเอง บ้าง เพราะเด็กยังคิดได้เองมากเท่าไรยิ่งดีเท่านั้น เพราะสมองได้ทำงาน

งานวิจัยต่างประเทศ

ในปีค.ศ. 1983 ลิปส์คอมป์และคูน (Lipscomb and Coon : 1983 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงคำพูดของพ่อแม่ที่มีต่อลูก" ผลการวิจัยพบว่า การใช้คำพูด ของพ่อและแม่ที่มีต่อลูกของพ่อและแม่จะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุของลูก กล่าวคือ ทั้งพ่อและแม่ จะปรับตัวได้เป็นอย่างดีตามรูปแบบที่ควรจะเป็นในการใช้คำพูดกับลูก ซึ่งจะมีความสัมพันธ์และ เปลี่ยนแปลงไปตามอายุของลูก

ค.ศ. 1984 รุยซ์ โกเมซ (Ruiz - Gomez 1984 : 2467-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนกับการทดลองใช้ความรู้ของ เด็กที่ได้จากรูปภาพและหนังสือ" ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาทางภาษาของเด็กจะพัฒนา ขึ้นได้ต้องขึ้นอยู่กับความรู้ที่เด็กจะได้รับ จากบ้านและสิ่งแวดลอมภายในบ้านเป็นองค์ประกอบสำคัญ เช่น การอ่าน การเขียน การได้ดูรูปภาพ หรือสื่อต่าง ๆ เท่าที่จะหาได้ หรือแม้กระทั่งการตอบ คำถามของผู้ปกครองเมื่อเด็กถาม ดังนั้นการพัฒนาภาษาของเด็กนอกจากเรื่องดังกล่าวแล้ว พ่อแม่ต้องเรียนรู้กลวิธีต่าง ๆ อีกเช่น การอ่านหนังสือให้ลูกฟังต้องมีเสียงดังฟังชัด มีอารมณ์ มีสถานการณ์เปรียบเทียบ ตลอดจนควรศึกษาถึงสภาพแวดลอมรอบ ๆ ตัวของเด็กด้วย ถ้าทำได้ เช่นนี้แล้ว เด็กจะมีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความมั่นใจ ในตนเองและเป็นผู้นำได้ ดังนั้นการวิจัยเรื่องนี้ได้มีข้อเสนอแนะว่า การสร้างสิ่งแวดลอมที่ดี ภายในบ้านย่อมเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาภาษาของเด็กให้ได้ดีที่สุด

ในปี 1986 ฟัลโก (Falco 1986 : 4672-B) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การกำหนดภาษาในสังคมที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการด้านภาษาและการด้อยพัฒนาทางภาษา (ศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่และเด็ก, พฤติกรรมทางการกระทำ และภาษาในระดับปฐมวัย) การวิจัยพบว่า

1. สิ่งแวดล้อมหรือภาษาต่าง ๆ ในสังคมนรอบตัวเด็ก มีผลต่อการพัฒนาด้านภาษาของเด็ก เช่น เด็กที่มีสภาพแวดล้อมในครอบครัวดี การพัฒนาการทางภาษาจะดีตามไปด้วย
2. เมื่อพ่อแม่ได้รับการสอนให้ตัดแปลงความถี่ของการสร้างพฤติกรรมด้านการกระทำหรือการแสดงออกของลูก โดยให้พ่อแม่ไปร่วมอ่านหนังสือ ที่มีรูปภาพกับลูก และปฏิบัติตามที่ผู้วิจัยแนะนำตามรูปแบบของการสร้างพฤติกรรมของลูก จะพบว่าบุคลิกภาพของลูกได้เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นเด็กที่ช่างถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการเพิ่มขึ้น ซึ่งก็นับเป็นผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นในการสร้างพฤติกรรมด้านภาษาของเด็ก

ในปีเดียวกัน เลมิช และไรซ์ (Lemish and Rice 1986 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "โทรทัศน์สื่อหนึ่งที่เปรียบเสมือนหนังสือรูปภาพที่พูดได้ : การสนับสนุนต่อการเรียนรู้" ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. พฤติกรรมและการแสดงออกของพ่อแม่ที่มีต่อลูกจะคล้อยตามพฤติกรรมของลูก การตั้งชื่อ การตั้งคำถาม และการตอบคำถามของพ่อแม่ที่มีต่อลูก กล่าวคือ พ่อแม่จะบรรยายหรือพรรณนาในสิ่งที่ลูก ๆ ต้องการ และตามพฤติกรรมที่ลูก ๆ แสดงออกมา ไม่ว่าจะนำมาจากประสบการณ์จากการอ่านหนังสือ หรือประสบการณ์เฉพาะตัวบุคคล
2. โทรทัศน์ที่เปรียบเสมือนหนังสือที่พูดได้ เป็นสื่อที่สามารถจะทำให้ตอบสนองต่อการเรียนรู้ และทำให้ความอยากรู้อยากเห็นด้านภาษาของเด็กมีมากขึ้น

ค.ศ. 1987 เพลกรินี, โบรดี และสโตนแมน (Pellegrini, Brody and Stoneman 1987 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสามารถในการสนทนาของเด็กที่มีต่อพ่อแม่" ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสนทนาของเด็กจะเริ่มลดลงไปตามอายุที่เพิ่มมากขึ้นของเด็ก นอกจากนี้ ในสิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่เหมือนกันพ่อแม่จะมีการตอบสนองต่อการสนทนาของลูกมากกว่าแม่ แต่ถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันก็จะพบว่า พ่อและแม่ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่อง การตอบสนองต่อการสนทนาของลูกมากนัก

ในปีเดียวกัน อาร์ทสันและเทอร์เนอร์ (Arntson and Twener 1987 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทในเรื่องเพศในสังคม : การแสดงบทบาทของลูกที่มีต่อพฤติกรรมของพ่อและแม่ ในรูปแบบของการอธิบายที่มีกฎเกณฑ์และรูปแบบเฉพาะตัว"

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เมื่อทำการทดลอง โดยให้เด็กดูรูปภาพเกี่ยวกับเรื่องเพศของพ่อและแม่แล้วพบว่าทั้งเด็กหญิงและเด็กชายที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ให้ความสนใจต่อบทบาทนั้นเป็นอย่างมาก ทั้งของพ่อและของแม่ แต่เด็กส่วนมากจะพูดคุยกันในเรื่องของพ่อกว่าแม่

ในปี ค.ศ. 1988 รัสคู พัทโทเนน (Rasku - Puttonen 1988 : 587-C) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การสนทนาระหว่างพ่อ แม่และลูก ในสภาพความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน" ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ความรู้ และการศึกษาไม่ใช่ตัวแปรสำคัญในการสนทนาแต่ละวัน
2. อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างกันในเรื่องดังกล่าวระหว่างพ่อและแม่ 2 กลุ่ม
ที่พื้นฐานด้านการศึกษาแตกต่างกัน กล่าวคือ
 - 2.1 พ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีการอธิบายขั้นตอน กฎ กติกาต่าง ๆ ของการปฏิบัติงานในแต่ละอย่างเสียก่อนการกระทำ
 - 2.2 พ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีการคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของลูกมากกว่า
 - 2.3 พ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงกว่า จะให้ลูกรู้จักวิธีการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยการกระตุ้นให้เด็กรู้จักถาม และรู้จักไขว่คว้าหาข้อมูลเพื่อให้ได้มา ซึ่งคำตอบที่ต้องการ และสามารถที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดที่ตนเองได้ทำไว้ได้

จากผลการวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า การตอบคำถามของผู้ปกครองเมื่อเด็กถาม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการพัฒนาการทางภาษาของเด็กที่ได้รับจากบ้าน การตอบคำถามของลูกนั้นทั้งพ่อและแม่มีความสำคัญไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงจะคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของลูกมากกว่า มีการอธิบายขั้นตอน กฎ กติกาต่าง ๆ และให้ลูกมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโดยการกระตุ้นให้เด็กรู้จักถาม รู้จักหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามที่ต้องการ และการสร้างบุคลิกภาพให้ลูกเป็นเด็กช่างซักถามก็ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ที่มีต่อลูกด้วย นอกจากนี้การใช้คำพูดของพ่อและแม่ที่มีต่อลูก จะมีความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงไปตามอายุของลูก